

Ntínoς Χριστιανόπουλος

ENANTION

δοκίμια
δεύτερη ἔκδοση

Θεσσαλονίκη
Ἐκδόσεις Διαγωνίου
1993

Έκδόσεις Διαγωνίου

νέα σειρά

22

πρώτη έκδοση: Αθήνα, Αγρα, 1986

ENANTION

Είμαι έναντίον κάθε τιμητικῆς διάκρισης, ἀπ' ὅπου κι ἀν προέρχεται. Δὲν ὑπάρχει πιὸ χυδαία φιλοδοξία ἀπ' τὸ νὰ θέλουμε νὰ ξεχωρίζουμε — αὐτὸ τὸ ἀπαίσιο «ὑπείροχον ἔμμεναι ἄλλων» ποὺ μᾶς ἀφησαν οἱ ἀρχαῖοι.

Είμαι έναντίον τῶν βραβείων γιατὶ μειώνουν τὴν ἀξιοπρέπεια τοῦ ἀνθρώπου. Βραβεύω σημαίνει ἀναγνωρίζω τὴν ἀξία κάποιου κατωτέρου μου — καὶ κάποτε θὰ πρέπει νὰ ἀπαλλαγοῦμε ἀπὸ τὴ συγκατάβαση τῶν μεγάλων. Παίρνω βραβεῖο σημαίνει παραδέχομαι πνευματικὰ ἀφεντικὰ — καὶ κάποτε θὰ πρέπει νὰ διώξουμε τὰ ἀφεντικὰ ἀπὸ τὴ ζωή μας.

Είμαι έναντίον τῶν χρηματικῶν ἐπιχορηγήσεων καὶ σιχαίνομαι τοὺς φτωχοπρόδρομους ποὺ ἀπλώνουν τὸ χέρι τους γιὰ παραδάκι. Οἱ χορηγίες μεγαλώνουν τὴν ἐπιθυμία μας γιὰ διακρίσεις καὶ λεφτά· ξεπουλᾶνε τὴν ἀτομικὴ ἀνεξαρτησία μας.

Είμαι έναντίον τῶν λογοτεχνικῶν συντάξεων. Προτιμῶ νὰ πεθάνω στὴν ψάθα, παρὰ νὰ ἀρμέγω τὸ ὑπουργεῖο, κι ἀς μὲ ἀρμεξε τὸ κράτος μιὰ ὀλόκληρη ζωή. Γιατὶ νὰ ἐπιβαρύνω τὸ δημόσιο ἐπειδὴ ἔγραψα μερικὰ ποιήματα; καὶ γιατὶ νὰ ἀφήσω τὸ κράτος νὰ χωθεῖ ἀκόμη περισσότερο στὴ ζωή μου;

Είμαι έναντίον τῶν σχέσεων μὲ τὸ κράτος καὶ βρίσκο-

μαι σὲ διαρκὴ ἀντιδικία μαζί του. Ποτέ μου δὲν πάτησα σὲ ύπουργεῖο, καὶ τὸ καυχιέμαι. 'Η μόνη μου ἐξάρτηση ἀπὸ τὸ κράτος εἶναι ἡ ἐφορία, ποὺ μὲ γδέρνει.

Εἶμαι ἐναντίον τῶν ἐφημερίδων. Χαντακώνουν ἀξίες, ἀνεβάζουν μηδαμινότητες, προβάλλουν ἡμέτερους, ἀποσιωποῦν τοὺς ἀπροσκύνητους· ὅλα τὰ μαγειρεύουν ὅπως αὐτὲς θέλουν. Δεξιές, ἀριστερές, κεντρώες — ὅλες τὸ ἴδιο σκατό. 'Ακόμη καὶ ὁ τελευταῖος δημοσιογραφίσκος ἔχει βλάψει ἀπὸ τὶς στῆλες του τὴ λογοτεχνία μας· σκεφτεῖτε πί γίνεται μὲ τοὺς διευθυντὲς συγχροτημάτων.

Εἶμαι ἐναντίον τῶν κλικῶν. Προωθοῦν τοὺς δικούς τους, τοὺς ἄλλους τοὺς θάρους. "Οποιοι δὲν εἶναι μὲ τὸ μέρος τους, καρατομοῦνται· κυριαρχοῦν οἱ γλείφηδες καὶ οἱ τζουτζέδες. Δὲν ἔχω καμιὰ ἀμφιβολία πώς τὸ μέλλον ἀνήκει στὰ σκουπίδια.

Εἶμαι ἐναντίον τῶν κουλτουριάρηδων: ὅλα τὰ ἀμφισβήτησαν ἐκτὸς ἀπὸ τὶς τρίχες τους. Χαλνοῦν τὸν κόσμο μὲ τὶς κριτικές τους, ὅλους τοὺς βγάζουν σκάρτους καὶ πουλημένους· καὶ μόλις πάρουν τὸ πτυχίο, τοὺς βλέπω ἀμέσως διορισμένους στὰ ύπουργεῖα, κι ὁ ἰδεαλισμός τους ξεφουσκώνει μὲς στὰ βολέματα τοῦ κατεστημένου.

Εἶμαι ἐναντίον κάθε ἰδεολογίας, σὲ δόποιαδήποτε ἀπόχρωση καὶ ἀν μᾶς τὴν πασέρνουν. "Οσο πιὸ γοητευτικὲς καὶ πρωτοποριακὲς εἶναι οἱ ἰδέες, τόσο πιὸ τιποτένια ἀνθρωπάκια μπορεῖ νὰ κρύβονται ἀπὸ πίσω τους. "Οσο

πιὸ ὅμορφα τὰ λόγια τους, τόσο πιὸ ὕποπτα τὰ ἔργα τους. "Οσο πιὸ ὑψηλοὶ οἱ στόχοι, τόσο πιὸ ἀνοστοι οἱ στίχοι.

Εἶμαι, προπάντων, ἐναντίον τῶν κρυφῶν φιλοδοξῶν μας, ποὺ μᾶς ὁδηγοῦν καθημερινὰ σὲ μικροὺς καὶ μεγάλους συμβιβασμούς. "Αν σήμερα κυριαρχοῦν παραγοντίσκοι καὶ τσανάκια, δὲ φταίει μόνο τὸ κωλοχανεῖο· φταῖνε καὶ οἱ δικές μας οἱ παραχωρήσεις καὶ ἀδυναμίες. "Αν πιάστηκε ἡ μέση τοῦ ὁδοκαθαριστῆ, φταῖμε κι ἐμεῖς ποὺ πετοῦμε τὰ τσιγάρα μας στὸ δρόμο. Κι ἀν ἡ λογοτεχνία μας κατάντησε σκάρτη, μήπως δὲ φταίει καὶ ἡ δική μας σκαρταδούρα;

ENANTION ΤΩΝ ΦΕΣΤΙΒΑΛ

Είμαι έναντίον τῶν φεστιβάλ, δύοιοι καὶ ἂν τὰ διοργανώνουν (κράτος, δῆμοι, κόμματα), διότι:

Διαιωνίζουν τὴ γνωστὴ δημοκοπία «ἄρτον καὶ θεάματα», ποὺ εύνουχίζει τὸ λαὸ μὲ φιέστες καὶ μὲ πανηγύρια καὶ τὸν τραβάει μακριὰ ἀπ' τὰ πραγματικὰ προβλήματά του καὶ τὶς ἀληθινὲς ἀνάγκες του.

Χρησιμοποιοῦν τὶς καλλιτεχνικὲς ἐκδηλώσεις σὰν πρόσχημα γιὰ ὑποπτες ἐπιδιώξεις: τὴν ἔξουσία καὶ τὸν παραγοντισμό, τὸ τραγάνισμα τοῦ δημοσίου χρήματος καὶ τὴν προώθηση ἡμετέρων.

Χρηματοδοτοῦνται ἄμεσα ἢ ἔμμεσα ἀπ' τὸ κράτος· ἀποτελοῦν δηλαδὴ ἔνα ἐπιπλέον βῆμα τῆς βαθμιαίας κρατικοποίησης τῶν πάντων: ἀπὸ τὰ ναυπηγεῖα μέχρι τὸ μονοτονικό. Καὶ εἶναι σ' ὅλους μας γνωστὸ ποῦ ὁδηγοῦν οἱ κρατικοὶ ἐναγκαλισμοί.

Συνηθίζουν τοὺς καλλιτέχνες νὰ ζητιανεύουν ἀπὸ τὰ ὑπουργεῖα καὶ τοὺς δήμους (τοὺς κάνουν δηλαδὴ φτωχοπρόδρομους), κι ἔτσι τοὺς ἔχουν στὸ χέρι, ἐνῶ παράλληλα τοὺς διαφθείρουν· γι' αὐτὸ οἱ πριμοδοτημένοι καλλιτέχνες εἶναι πιὸ ἀπαιτητικοὶ καὶ πιὸ θρασεῖς ἀπὸ τοὺς ἄλλους.

Κατὰ κανόνα, οἱ ἀνθρώποι τῶν ὑπουργείων καὶ τῶν δήμων εἶναι ἀσχετοί, ἀνίκανοι καὶ κομπλεξικοί — κι ὅμως, αὐτοὶ μᾶς κάνουν κουμάντο. 'Αντίθετα οἱ «ἐπαίοντες»

καὶ οἱ «εἰδότες» (ποὺ θά ’πρεπε, κατὰ τὸν Πλάτωνα, νὰ ’χουν τὸν πρῶτο λόγο στὰ δημόσια ζητήματα), αὐτοὶ παραμερίζονται καὶ ἔξουδετερώνονται.

Οἱ ἀνθρωποὶ τῶν ὑπουργείων καὶ τῶν δήμων εἶναι, κατὰ κανόνα, ἀνεξέλεγκτοι. Κανεὶς δὲν ξέρει ποιὸς ἀποφασίζει, ποιὸς ἐγκρίνει, ποιὸς διαθέτει. ’Αλλὰ καὶ ὅταν ἐκ τῶν ὑστέρων ἀποδίδουν λογαριασμό, ὁ λογαριασμὸς εἶναι μαγειρεμένος, καὶ χώρια ποὺ τὸ κακὸ ἔχει γίνει πιά.

’Η πενιχρὴ ποιότητα τῶν φεστιβάλ δὲν δικαιολογεῖ τὰ ὑπέρογκα ἔξοδά τους. Πίσω ἀπ’ τὴν βιτρίνα δύο ἢ τριῶν καλῶν ἐκδηλώσεων ἀκολουθεῖ σαβούρα κάθε εἴδους, ὅρκεῖ νὰ βγαίνουν κάποιοι κερδισμένοι κι ἀρκεῖ ἢ λίστα νά ’ναι γεμάτη ἀπὸ σωρεία ἐκδηλώσεων.

Τὰ φεστιβάλ γίνονται πάντα γιὰ τοὺς φιλότεχνους ἀστούς καὶ γιὰ τοὺς τζαμπατζῆδες ψηφοφόρους — ποτὲ γιὰ τὸ λαὸς ἢ γιὰ τοὺς καλλιτέχνες (προσέξατε πώς δὲν καλοῦν κανέναν καλλιτέχνη σὲ ἐκδηλώσεις ποὺ ἔχουν εἰσιτήριο;) Καὶ ὅσο γιὰ τὶς συνοικίες, καὶ τοὺς «ὅμορους» δήμους, ἔκει οἱ προχειρότητες διαιωνίζουν ἀκόμη πιὸ ἀνεμπόδιστα τὸ ἐπαρχιακὸ ἐπίπεδό μας.

Εἶναι καιρὸς νὰ πάψει πιὰ τὸ κράτος νὰ χρησιμοποιεῖ τοὺς καλλιτέχνες. Κι εἶναι καιρὸς νὰ πάψουν πιὰ καὶ οἱ καλλιτέχνες νὰ χρησιμοποιοῦν τὸ κράτος. ’Η τέχνη πρέπει νὰ μάθει νὰ ζεῖ ἀπὸ μόνη της — ὅχι ἀπ’ τὰ δημόσια ταμεῖα. Τὰ φεστιβάλ νὰ λιγοστέψουν ἐπιτέλους. Καλύ-

τερα νὰ χτίζονται νοσοκομεῖα, παρὰ νὰ χρηματοδοτοῦνται ροκάδες. Καλύτερα ὁ δῆμος νὰ μαζεύει ταχτικὰ τὰ σκουπίδια, παρὰ νὰ μᾶς φλοιμώνει μὲ τὸ καλλιτεχνικό του σκουπιδαριό. Κι ὅσο γιὰ μᾶς, ἀς μάθουμε ἐπιτέλους νὰ δουλεύουμε, ἀντὶ νὰ τρέχουμε ὅλο τὸ χρόνο ἀπὸ φεστιβάλ σὲ φεστιβάλ.

ΑΠΟΚΡΙΣΗ

Ἐσεῖς τὸ λέτε κρίση, ἐγὼ τὸ λέω καμπινὲ ποὺ κάθε λίγο βουλώνει. "Ολοι χέζουν, κανεὶς δὲ σκουπίζει, κι ὅλους τοὺς πιάνει ἀπελπισία γιὰ τὸ ποιὸς θὰ βρεθεῖ νὰ τὸν ξεβουλώσει. Καὶ στὸ φινάλε, κάποιοι βρίσκονται. "Οχι βέβαια οἱ διεφθαρμένες κυβερνήσεις, οὔτε τὰ ἀδίσταχτα κόμματα, οὔτε οἱ ξοφλημένες ίδεολογίες· προπάντων ὅχι οἱ πολλοί, μὲ τὰ παχιὰ τὰ λόγια, ποὺ θορυβοῦν καὶ εἰσπράττουν. 'Αλλὰ οἱ λίγοι, αὐτοὶ ποὺ χωρὶς νὰ τοὺς βλέπει κανεὶς, δίνουν ἔνα χέρι στὸ συνάνθρωπο· αὐτοὶ ποὺ χωρὶς νὰ καταστρώνουν ἀναμορφωτικὰ προγράμματα, σκύβουν τὸ κεφάλι καὶ δουλεύουν. Αὐτοὶ οἱ λίγοι εἶναι τὰ ὄραια κεριὰ μὲς στὸ σκοτάδι, ὅταν τὸ φῶς ἀργεῖ πολὺ νὰ φανεῖ.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

’Εναντίον [1979] /3

’Εναντίον τῶν φεστιβάλ [1985] /7

’Απόκριση [1989] /11

Έκδόσεις Διαγωνίου
Νέα σειρά 22

ΤΟ ENANTION

τοῦ Ντίνου Χριστιανόπουλου
τυπώθηκε σὲ δεύτερη ἔκδοση
τὸν Ἀπρίλιο τοῦ 1993
στὰ τυπογραφεῖα Ε. Ν. Νικολαΐδη
Τσιμισκῆ 9, Θεσσαλονίκη
σὲ 1000 ἀντίτυπα
μὲ ἐπιμέλεια τοῦ Κάρολου Τσίζεκ

